МУНИЦИПАЛЬНОЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ БЮДЖЕТНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ
ОСНОВНАЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА СЕЛА ТАЙМЕЕВО МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА САЛАВАТСКИЙ РАЙОН
РЕСПУБЛИКИ БАШКОРТОСТАН

«УТВЕРЖДАЮ»

Директор МОБУ ООШ с. Таймеево

_______________Г.Х. Рахимова
Приказ № 112 от 29. 08. 2023 г.

«РАССМОТРЕНА»
на заседании ШМО
Протокол № 1 от 29.08.2023г.
Председатель МО
_____________Г. Р. Валиуллинаё

«ПРИНЯТА»
на заседании Педсовета
Протокол № 1 от 29. 08.2023г.

«Согласовано»
Заместитель директора по УВР
____________ Р.С. Султанова

Рабочая программа по государственному башкирскому языку
2 класс

Учитель начальных классов Нигматуллина И.М..
первая квалификационная категория

2023-2024 учебный год

1.Аңлатма яҙыу

В основе Рабочей программы лежат следующие **документы:**

1. Федеральный закон Российской Федерации от 29 декабря 2012 года № 273-ФЗ «Об образовании в Российской Федерации»;
2. Закон Республики Башкортостан от 01.07.2013 № 696-З «Об образовании в Республике Башкортостан»;
3. Приказ Министерства образования и науки РФ от 17.12.2010 №1897 «Об утверждении федерального государственного образовательного стандарта основного общего образования» (зарегистрировано в Минюсте РФ 01.02.2011 №19644);
4. Приказ Министерства образования и науки РФ от 29 декабря 2014 г. N 1644 "О внесении изменений в приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 17 декабря 2010 г. N 1897 "Об утверждении федерального государственного образовательного стандарта основного общего образования" (зарегистрировано в Минюсте РФ 06.02.2015 №35915);
5. Приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 31.12.2015 № 1577 «О внесении изменений в федеральный государственный образовательный стандарт основного общего образования, утвержденный приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от 17 декабря 2010 г. № 1897»;
6. Приказ Министерства образования и науки РФ от 5 сентября 2013 г. N 1047 "Об утверждении Порядка формирования федерального перечня учебников, рекомендуемых к использованию при реализации имеющих государственную аккредитацию образовательных программ начального общего, основного общего, среднего общего образования" (С изменениями и дополнениями от: 8 декабря 2014 г., 14 августа 2015 г.);
7. Приказ Министерства образования и науки РФ от 31 марта 2014 г. № 253 “Об утверждении федерального перечня учебников, рекомендуемых к использованию при реализации имеющих государственную аккредитацию образовательных программ начального общего, основного общего, среднего общего образования”;
8. Письмо Департамента государственной политики в сфере общего образования от 29.04.2014г. № 08-546 «О федеральном перечне учебников»;
9. Примерные основные образовательные программы начального и основного общего образования.
10. Примерные учебные планы для 1-4 классов всех общеобразовательных организаций, составленных в соответствии с федеральными государственными образовательными стандартами основного общего образования;
11. Основная образовательная программа ООО МОБУ ООШ с. Таймеево, приказ № 68 от 29.08.2016 г.
12. Учебный план муниципального общеобразовательного бюджетного учреждения основная общеобразовательная школа с. Таймеево муниципального района Салаватский район Республики Башкортостан (приказ №112 от 29.08. 2023 г.)
13. Положение о рабочей программе по учебным предметам, утверждено приказом от 28.08. 2017 г. № 60.
14. Учебник: Ф.Ф.Муртазина, З.Г. Нафикова. Башкирский язык.Уфа: Китап, 2017.

Уҡытыу рус телендә алып барылған мәктәптәрҙең 2-се класы өсөн дәүләт (башҡорт) телдән эш программаһы.
Был эш программаһында федераль һәм республика закондары талаптары тормошҡа ашырыла:

1. Рәсәй Федерацияһы Мәғариф һәм Фән министрлығының №1089 бойороғо менән 5.03.2004 10.11.2011 йыл раҫланған Дәүләт белем биреү стандарттарының Федераль компоненты, Рәсәй Федерацияһы Мәғариф һәм Фән министрлығының 10.11.2011 йыл №2643 31.01.2012 йыл № 69 бойороғо менән үҙгәртелгән.
2. Рәсәй Федерацияһының “Рәсәй Федерацияһында Мәғариф тураһында” Федераль законы 29.12.2012 №273-ФЗ.
3. Башҡортостан Республикаһының”Башҡортостан Республикаһының Мәғариф тураһында” законы 01.07.2013 №696-З
4. ”Рәсәй Федерацияһы халыҡтары телдәре тураһында” законы 25 октябрь 1991 №1807-1 (24.07.98, 11.12.2002 йыл үҙгәртелгән)
5. ”Башҡортостан халыҡтары телдәре тураһында” законы 15.02.1999йыл №216-З
6. Башҡортостан Республикаһында Милли мәғарифты үҫтереү концепцияһы 31.12.2009 йыл №УП-730

Эш программаһы Башҡортостан Республикаһы Салауат районы муниципаль районы Таймый ауылы төп дөйөм белем биреү мәктәбе муниципаль дөйөм белем биреү бюджет учреждениеһының төп белем биреүҙең дөйөм белем биреү программаһы нигеҙендә төҙөлдө.
Рабочая программа составлена на основе учебного плана МОБУ ООШ с.Таймеево основной образовательной программы основного общего образования. Дөйөм белем биреү ойошмаларында башҡорт телен дәүләт теле булараҡ өйрәнеү буйынса программа федераль дәүләт стандарттарында ҡуйылған талаптар һәм һөҙөмтәләр нигеҙендә төҙөлдө. **Эш программаһы дәүләт (башҡорт) теле булараҡ** 2 класта өйрәнелә, 34 сәғәткә бүленгән (аҙнаға 1 сәғәт).

2. Уҡыу йылы аҙағына планлаштырылған һөҙөмтәләр

1. Уҡыусыларҙың белем кимәленә талаптар:

Тыңлап аңлау:

- уҡытыусының, иптәшенең һөйләгәнен, уҡығанын аңлай алыу;
- иҫәнләшеү, һаубуллашыу, рәхмәт әйтеү, ғәфү үтенеү, үтенесте белдереү, рөхсәт һорау (телмәр этикеты);
- текста ҡапма-ҡаршы йәки бер үк мәғәнәле һүҙҙәрҙе таба белеү;
- текстың йөкмәткеһе, ситуация буйынса һорау биреү.

Һөйләү:

- ишеткәндәр, башҡарған эштәр, күҙәтеүҙәр буйынса һөйләү;
- бәләкәй күләмле тексты уҡып, йөкмәткеһен һөйләү;
- һүҙлек һүҙҙәрен белеү, уларҙы дөрөҫ ҡулланып һөйләү;
- диалог төҙөү, төркөмдәрҙә һөйләшеү;
- ябай ғына кимәлдә монолог ҡора башлау;
- үҙе тураһында, ғаилә ағзаларының туғанлыҡ мөнәсәбәте буйынса атамаларын, яҡындарының исем-фамилияларын белеү, һөнәри шөғөлдәре һ.б. тураһында һөйләү;
- башҡорт теленән руссаға һәм руссанан башҡортсаға тәржемә итеү;
- һөйләшеүҙә өндәш һәм әҙәплелек һүҙҙәрен ҡуллана белеү;
- ике куплетлы шиғырҙар (5-6), йырҙар (3-4), уйындар белеү. Уҡыу:
- тексты дөрөҫ, шыма, талғын уҡыу (орфоэпик нормалар ниге-ҙендә);
- поэтик әҫәрҙәрҙе дөрөҫ интонация менән уҡыу;
- уҡылған текстың йөкмәткеһен билдәләү, персонаждарын әйтеү;
- текстың исеме буйынса уның башҡарған ролен аңлата белеү;
- тексҡа исем ҡушыу өсөн терәк һүҙҙәрҙе таба белеү;
- текстан һорауҙарға яуаптар табыу, уҡып күрһәтеү.

Яҙыу:

- ҙур һәм юл хәрефтәрен матур, дөрөҫ, тейешле кимәлдә тоташтырып яҙыу;
- ҙур булмаған тексты күсереп яҙыу;
- текст, картина буйынса 2-3 һорауға яуап яҙыу;
- ситуация буйынса 2-3 һөйләмдән торған текст яҙыу;

2.Уҡытыу һөҙөмтәләренә талаптар:

1) **шәхси һөҙөмтәләр:**

- башҡорт теленең кешеләр менән аралашыу ҡоралы икәнлегенә төшөнөү;
- башҡорт телен һәм әҙәбиәтен халыҡтың милли ҡомартҡыһы, мәҙәни байлығы итеп ҡабул итеү;
- яҙма һәм һөйләү телмәрен дәүләт телендә үҙләштереү кимәле һәр бер кешенең мәҙәни яҡтан үҫешен баһалаусы билдә икәнлеген аңлау;
- дәүләт телендә һөйләшеү кимәлен баһалай белеү;

2) **метапредмет һөҙөмтәләр:**

- уҡыу мәсьәләләрен сискәндә башкорт телендә төрлө сығанаҡтарҙан кәрәкле мәғлүмәтте табып, ҡуллана белеү;
- маҡсатына, мәғәнәһенә тап килтереп, аралашыуҙың төрлө ситуатив шарттарын һаҡлап, башҡорт телендә диалог ҡора белеү;
- аралашыу өсөн тейешле һүҙҙәрҙе табып, уларҙан һөйләм төҙөп, һорау бирә, үҙенә ҡарата бирелгән һорауға яуап ҡайтара белеү;
- үҙенең уй-фекерен әңгәмәсеһенә тулыһынса еткерә белергә тырышыу һәләтенең формалаша башлауы;
- һорауҙар бирә һәм бирелгән һорауҙарға яуап ҡайтара белеү оҫталығын үҫтереү;

3) **предмет һөҙөмтәләр:**

- башҡорт әҙәби теленең орфоэпик, лексик, грамматик нормалары тураһында ябай ғына төшөнсәләрҙе үҙләштереү;
- аралашҡанда башҡорт өндәрен һүҙ эсендә, һөйләмдә дөрөҫ әйтә, яҙма телмәрҙә дөрөҫ яҙа белеү;
- үҙ-ара аралашыу ҡағиҙәләрен үҙләштереү;
- орфография һәм пунктуация ҡағиҙәләрен үҙләштереү (программаға ярашлы);
- өйрәнелгән кимәлдә өн, хәреф, һүҙ, һүҙ өлөшө, һөйләм киҫәге, ябай һөйләм кеүек тел берәмектәрен таба, сағыштыра белеү;
- төрлө телмәр эшмәкәрлегендә (тыңлау, һөйләү, уҡыу, яҙыу) үҙ эшен баһаларға, кәрәк булһа, хатаһын төҙәтә белергә күнектерә башлау.

3.Уҡытыу предметының төп йөкмәткеһе

1. Уҡытыу предметының төп йөкмәткеһе
Танышыу - 1 сәғәт
Һаумыһығыҙ! Хәлдәрең нисек? Ғәфү итегеҙ!
Минең мәктәбем - 4 сәғәт
Был кем? Был нимә? Яңы уҡыу йылы менән! Бөгөн кем дежур? Мәктәптә нимә бар? Класта нимә бар? Уҡыу кәрәк-яраҡтары. Миңә нимә кәрәк? Һанайыҡ әле! Һиңә нисә йәш? Аҙнала нисә көн? Аҙна көндәре. Дәрестәр теҙмәһе . Дәрестә. Тәнәфестә
Минең республикам - 3 сәғәт
Мин Башҡортостанда йәшәй ем. Мин Өфөлә йәшәйем . Мин ҡалала йәшәйем. Мин ауылда йәшәйем . Өфөлә экскурсияла. Нимә белдек? Нимәгә өйрәндек?
Мин һәм минең ғаиләм - 12 сәғәт
Беҙ — татыу ғаилә. Кем булып эшләй? Үҫкәс, кем булаһың? Тән өлөштәре . Ҡайһы ерең ауырта? Дауаханала.. Дарыуханала. Таҙалыҡ — беҙҙең һаулыҡ. Минең көн тәртибем. Мин — ярҙамсы . Аҙыҡ-түлек . Тәмле, тәмле... Емеш-еләк. Йәшелсәләр. Яратам, яратмайым . Иртәнге аш. Төшкө аш. Баҙарҙа. Аҙыҡ-түлек магазинында. Һауыт-Һаба. Сәй табыны янында. Нимә менән? Ҡайҙан? Ҡунаҡҡа килегеҙ! Күлдәгең матур икән. Ниндәй туҡыманан? Магазинда нимәләр һатыла? Һеҙгә нимәне күрһәтергә? Үлсәме ниндәй? Хаҡы күпме? Яңы кейем — яңы шатлыҡ. Ҡасан кейәм? Нимә белдек? Нимәгә өйрәндек?
Мин һәм минең дуҫтарым - 5 сәғәт
Минең әхирәтем. Минең дуҫым. Дуҫым Аҡтүш . Йорт хайуандары. Йорт ҡоштары. Минең ҡомағым. Дуҫымдың йәнлектәре. Зоомагазинда. Дуҫыма хат. Байрам менән! Байрамдар. Яңы йыл байрамы. Әсәләр нур сәсәләр. Уйынсыҡтар. Уйынсыҡтар магазины. Нимә белдек? Нимәгә өйрәндек?
Мине уратып алған донъя - 10 сәғәт
Беҙҙең фатир . Минең бүлмәм. Светофор тора юлда. Ҡала урамында. Йорт алды. Беҙҙең өй. Һауа торошо. Көн ниндәй? Миҙгелдәр . Яратҡан миҙгелем. Ҡар яуа. Сана шыуабыҙ. Тылсымлы кәштә. Яҙ килә. Баҡсалағы эштәр. Түтәлдә нимә үҫә? Йәмле йәй . Ағастар. Урманд. Нимә ҡайҙа үҫә? Ялан үҫемлектәре. Ҡырағай хайуандар. Ҡырағай ҡоштар Нимә белдек? Нимәгә өйрәндек?

4. Тематик планлаштырыу II класс, йылына – 34 сәғәт, аҙнаға 1 сәғәт иҫәбенән

Т/һ	Дәрес темаһы	Дәрес күләме	Дата		Иҫкәрмә
			Планлаштырылған	Фактик	
1	Һаумыһығыҙ! Хәлдәрең нисек? Ғәфү итегеҙ! Башҡорт теленең үҙенсәлекле өндәре, уларҙың дөрөҫ әйтелеше	1	07.09.2023		
2	Был кем? Был нимә? Яңы уҡыу йылы менән! Бөгөн кем дежур? Мәктәптә нимә бар? *Кем? Нимә?* Хәбәр, һорау, өндәү һөйләмдәр.	1	14.09.2023		
3	Класта нимә бар? Уҡыу кәрәк- яраҡтары. Миңә нимә кәрәк? Ҡалын һәм нәҙек һуҙынҡылар. *Ҡ - г,п — б, к - г* өн-хәрефтәренең сиратлашыуы.	1	21.09.2023		
4	Һанайыҡ әле. Һиңә нисә йәш? Аҙнала нисә көн? Аҙна көндәре. *Нисәнсе?* һорауына яуап биреү. Яңғырау һәм һаңғырау тартынҡылар.	1	28.09.2023		
5	Дәрестәр теҙмәһе. Дәрестә. Тәнәфестә. Ижек.	1	05.10.2023		
6	Мин Башҡортостанда йәшәйем. Мин Өфөлә йәшәйем. Һөйләмдә һүҙҙәр тәртибе. *Ҡайҙа?* һорауы.	1	12.10.2023		
7	Мин ҡалала йәшәйем. Мин ауылда йәшәйем. Һүҙ-ҙәрҙе юлдан юлға күсереү.	1	19.10.2023		
8	Өфөлә экскурсияла. Нимә белдек? Нимәгә өйрән-дек? Башҡорт һәм рус һүҙҙәрендә баҫым.	1	26.10.2023		

9	Беҙ - татыу ғаилә. *Эйәлек, зат, килеш ялғауҙары.*	1	09.11.2023		
10	Кем булып эшләй? Үҫкәс, кем булаһың? *Кем булып...?* һорауы, *-сы, -се* ялғауҙары. Ҡылымдың зат ялғауҙары.	1	16.11.2023		
11	Тән өлөштәре. Ҡайһы ереӊ ауырта? Дауаханала. Дарыуханала. Ялғауҙарҙа *к- г, п- б* өн-хәрефтә-ренеӊ сиратлашыуы.	1	23.11.2023		
12	Таҙалыҡ - ҙур байлыҡ. Минеӊ көн тәртибем. Мин - ярҙамсы. Килеш ялғауҙары. Ҡылымдың 1-се зат ялғауы.	1	30.11.2023		
13	Аҙыҡ-түлек. Тәмле-тәмле... Һөйләмдеӊ баш киҫәктәре.	1	07.12.2023		
14	Емеш-еләк. Йәшелсәләр. Юҡлыҡ мәғәнәһен аңлатҡан ялғауҙар:*-һыҙ, -һоҙ, -һеҙ, -һөҙ, -ма, -мэ.*	1	14.12.2023		
15	Яратам, яратмайым... Иртәнге аш. Төшкө аш. *Е, Ю, Я* хәрефтәренеӊ һүҙ башында, уртаһында яҙылышы.	1	21.12.2023		
16	Баҙарҙа.Аҙыҡ-түлек магазинында. Ни эшлэйем? *һорауы.*	1	28.12.2023		
17	Һауыт-һаба.Сәй табыны янында.Нимә менән? Ҡайҙан? Ҡунаҡка килегеҙ!	1	11.01.2024		
18	Күлдәген, матур икән! Ниндәй туҡыманан? Ҡылымдың зат ялғауҙары.	1	18.01.2024		
19	Магазинда нимәләр һатыла? Һеҙгә нимәне	1	25.01.2024		

	күрһәтергә? Үлсәме ниндәй? Хаҡы күпме?				
20	Яңы кейем - яңы шатлыҡ. Ҡасан кейәм? Нимә белдек? Нимәгә өйрәндек?	1	01.02.2024		
21	Минең әхирәтем. Минең дуҫым. *Уға нисә йәш? Ул нимә ярата?* һораужары.	1	08.02.2024		
22	Дуҫым Аҡтүш. Йорт хайуандары. Йорт ҡоштары. Нимә бирә? Нимә эшләй? *һораужары.*	1	15.02.2024		
23	Минең ҡомағым. Дуҫымдың йәнлектәре. Зоомагазинда. Һөйләмдең баш киҫәктәре.	1	22.02.2024		
24	Дуҫыма хат. Байрам менән! Байрамдар.Яңы йыл байрамы. Әсәләр - нур сәсәләр.	1	29.02.2024		
25	Уйынсыҡтар.Уйынсыҡтар магазины. Нимә белдек? Нимәгә өйрәндек?	1	07.03.2024		
26	Беҙҙең фатир. Минең бүлмәм. Һөйләмдәрҙә тауыш интонацияһы. *Ҡайҙа йәшәйһең? Нисә? Ҡайҙа?* һораужары.	1	14.03.2024		
27	Светофор тора юлда.Ҡала урамында. Йорт алды. Беҙҙең өй.	1	21.03.2024		
28	Һауа торошо. Көн ниндәй? Ниндәй? *Һорауы.*	1	04.04.2024		
29	Ҡар яуа. Сана шыуабыҙ. Тылсымлы кәштә. *Ҡасан? Ҡайһы ваҡыт?* Һораужары.	1	11.04.2024		

30	Яҙ килә. Баҡсалағы эштәр. Түтәлдә нимә үҫә? *Нимә үҫә?* Һорауы. Һөйләмдә һүҙҙәр тәртибе.	1	18.04.2024		
31	Йәмле йәй. Ағастар. Һөйләмдә һүҙҙәр тәртибе. *Ҡайҙа? Ниндәй?* Һорауҙары.	1	25.04.2024		
32	Урманда. Үҫемлектәр. Ялан үҫемлектәре. *Нимә эшләй? Ҡайҙа?* Һорауҙары	1	02.05.2024		
33	Ҡырағай хайуандар.Ҡырағай ҡоштар.	1	16.05.2024		
34	Нимә белдек? Нимәгә өйрәндек?	1	23.05.2024		

5. Уҡытыу-методик ҡулланмалар исемлеге

Дәреслек: Башҡорт теле: уҡытыу рус телендә алып барылған дөйөм белем биреү ойошмаларының 2-се класы өсөн уҡыу ҡулланмаһы (башҡорт телен туған тел булараҡ өйрәнеүселәр өсөн). Ф.Ф.Мортазина, З.Ғ. Нафикова. – Өфө: Китап, 2017.

"Башҡорт теле" уҡыу ҡулланмаһына эш дәфтәре: уҡытыу рус телендә алып барылған дөйөм белем биреү ойошмаларының 2-се класы өсөн (башҡорт телен туған тел булараҡ өйрәнеүселәр өсөн). Ф. Ф. Мортазина, З. Ғ. Нафиҡова. - 2-се баҫма. - Өфө : Китап, 2016.-84 бит.